

भारतातील खनिज वितरण

- भूगर्भशास्त्रीय पुरावे असे सूचित करतात की भारतामध्ये भरपूर खनिज संसाधने आहेत. अन्वेषणांमध्ये 20,000 हून अधिक ज्ञात खनिज साठे आणि 60 हून अधिक खनिजांचे पुनर्प्राप्त करण्यायोग्य साठे सापडले आहेत. या लेखात, आपल्याला खनिज उत्पादक राज्ये आणि देशांची सारणीबद्ध यादी सापडेल. स्पर्धा परीक्षांमधील भूगोलाचे प्रश्न या विषयातून नियमितपणे तयार होतात.
- एकूण खाणींच्या एकूण संख्येपैकी 11 राज्यांचा वाटा 90% आहे (आंध्र प्रदेश, ओरिसा, छत्तीसगड, झारखंड, पश्चिम बंगाल, महाराष्ट्र, तामिळनाडू, गुजरात, मध्य प्रदेश, राजस्थान आणि कर्नाटक).
- जागतिक पातळीवर खाण उद्योग भरभराटीच्या काळात आहे. खनिजे, धातू आणि धातूंच्या जागतिक किंमती विक्रमी पातळीवर गेल्या आहेत, ही प्रवृत्ती 2002 मध्ये चीनकडून अभूतपूर्व मागणीसह सुरू झाली. एकट्या 2006 मध्ये, सर्व खनिजांच्या जागतिक किंमती 48% गगनाला भिडल्या.

खाली दिलेल्या सारणी मध्ये तुम्हाला खनिजे त्यांचा प्रकार त्याच्यानंतर उत्पादक क्षेत्रे यांची माहिती देण्यात आलेली आहे:

खनिज	प्रकार	खाणी	टॉप उत्पादक (राज्य)	सर्वोच्च उत्पादक (देश)	टॉप रिझर्व्ह (राज्ये)
लोखंड	धातू (फेरस)	बाराबिल - कोईरा व्हॅली (ओरिसा) बैलादिला खाण (छत्तीसगड) दल्ली-राजहरा (CH)- भारतातील सर्वात मोठी खाण"	1. ओरिसा 2. छत्तीसगड 3. कर्नाटक	1. ऑस्ट्रेलिया 2. ब्राझील 3. चीन 4. भारत	1. ओरिसा 2. झारखंड 3. छत्तीसगड
मँगनीज	धातू (फेरस)	नागपूर-भंडारा प्रदेश (महाराष्ट्र) गोंडाइट खाणी (ओरिसा) खोंडोलाइट ठेवी (ओरिसा)	1. मध्य प्रदेश 2. महाराष्ट्र	1. दक्षिण आफ्रिका 2. ऑस्ट्रेलिया 3. चीन 6. भारत	1. ओरिसा 2. कर्नाटक 3. मध्य प्रदेश
क्रोमाइट	धातू (फेरस)	सुकिंदा व्हॅली (ओरिसा) हसन प्रदेश (कर्नाटक)	1. ओरिसा 2. कर्नाटक 3. आंध्र प्रदेश	1. दक्षिण आफ्रिका 2. कझाकस्तान 3. भारत	1. सुकिंदा व्हॅली (OR) 2. गुंटूर प्रदेश (AP)
निकेल	धातू (फेरस)	सुकिंदा व्हॅली (ओरिसा) सिंगभूम प्रदेश (झारखंड)	1. ओरिसा 2. झारखंड	1. इंडोनेशिया 2. फिलीपिन्स 3. रशिया	1. ओरिसा 2. झारखंड 3. कर्नाटक
कोबाल्ट	धातू (फेरस)	सिंहभूम प्रदेश (झारखंड) केंदुझार (ओरिसा) तुएनसांग (नागालँड)	1. झारखंड 2. ओरिसा 3. नागालँड	1. काँगोचे लोकशाही प्रजासत्ताक 2. रशिया 3. ऑस्ट्रेलिया	
बॉक्साइट	धातू (नॉन-फेरस)	बालंगीर (ओरिसा) कोरापुट (ओरिसा) गुमला (झारखंड) शहडोल (मध्य प्रदेश)"	1. ओरिसा 2. गुजरात	1. ऑस्ट्रेलिया 2. चीन, 3. गिनी	1. जुनागड (GJ) 2. दुर्ग (CH)

तांबे	धातू (नॉन-फेरस)	मालांजखंड बेल्ट (मध्य प्रदेश) खेत्री बेल्ट (राजस्थान) खो-दरिबा (राजस्थान)	1. मध्य प्रदेश 2. राजस्थान 3. झारखंड	1. चिली 2. पेरू 3. चीन	1. राजस्थान 2. मध्य प्रदेश 3. झारखंड
सोने	धातू (नॉन-फेरस)	कोलार गोल्ड फील्ड (कर्नाटक) हुट्टी गोल्ड फील्ड (कर्नाटक) रामगिरी खाणी (आंध्र प्रदेश) सुनणरिखा सँड्स (झारखंड)	1. कर्नाटक 2. आंध्र प्रदेश	1. चीन 2. ऑस्ट्रेलिया 3. रशिया	1. बिहार 2. राजस्थान 3. कर्नाटक
चांदी	धातू (नॉन-फेरस)	झावर खाणी (राजस्थान) टुंडू माईन्स (झारखंड) कोलार गोल्ड फील्ड्स (कर्नाटक)	1. राजस्थान 2. कर्नाटक	1. मेक्सिको 2. पेरू 3. चीन	1. राजस्थान 2. झारखंड
लीड	धातू (नॉन-फेरस)	रामपुरा अघुचा (राजस्थान) सिंदेसर खाणी (राजस्थान)	1. राजस्थान 2. आंध्र प्रदेश 3. मध्य प्रदेश	1. चीन 2. यूएसए 3. दक्षिण कोरिया	1. राजस्थान 2. मध्य प्रदेश
TIN	धातू (नॉन-फेरस)	दंतेवाडा (छत्तीसगड)	छत्तीसगड (भारतातील एकमेव राज्य)	1. चीन 2. इंडोनेशिया 3. पेरू	छत्तीसगड
मँगनेशियम	धातू (नॉन-फेरस)	चॉक हिल्स (तामिळनाडू) अल्मोरा (उत्तराखंड)	1. तामिळनाडू 2. उत्तराखंड 3. कर्नाटक	1. चीन 2. रशिया 3. यूएसए	1. तामिळनाडू 2. कर्नाटक
चुनखडी	धातू विरहित	जबलपूर (मध्य प्रदेश) सतना (मध्य प्रदेश) कडपाह (एपी)"	1. राजस्थान 2. मध्य प्रदेश	1. चीन 2. यूएसए 3. भारत	1. आंध्र प्रदेश 2. राजस्थान 3. गुजरात
MICA	धातू विरहित	गुडूर खाणी (आंध्र प्रदेश) अरवली (राजस्थान) कोडरमा (झारखंड)	1. आंध्र प्रदेश 2. राजस्थान 3. ओरिसा	1. चीन 2. रशियन फेडरेशन 3. फिनलंड	-
डोलोमाइट	धातू विरहित	बस्तर, रायगड (छत्तीसगड) बिरमित्रापूर (ओरिसा) खम्मम प्रदेश (आंध्र प्रदेश)	1. छत्तीसगड 2. आंध्र प्रदेश	1. भारत	1. छत्तीसगड 2. ओरिसा
एस्बेस्टोस	धातू विरहित	पाली (राजस्थान) - सर्वात मोठी खाण कडप्पा (आंध्र प्रदेश)	1. राजस्थान 2. आंध्र प्रदेश 3. कर्नाटक	1. रशिया 2. चीन 3. ब्राझील	1. राजस्थान 2. आंध्र प्रदेश
KYANITE	धातू विरहित	पवरी खाण (महाराष्ट्र) - भारतातील सर्वात जुनी कायनाईट खाण नवरगाव खाणी (महाराष्ट्र)	1. झारखंड 2. महाराष्ट्र 3. कर्नाटक	1. यूएसए 2. चीन 3. जपान	1. महाराष्ट्र 2. झारखंड

जिप्सम	धातू विरहित	जोधपूर, बिकानेर, जैसलमेर-राजस्थान	1. राजस्थान 2. तामिळनाडू 3. गुजरात	1. चीन 2. यूएसए 3. इराण	1. राजस्थान 2. तामिळनाडू 3. जम्मू आणि कश्मीर
डायमंड	धातू विरहित	माझगवान पन्ना खाण (मध्य प्रदेश) – भारतातील एकमेव सक्रिय हिऱ्याची खाण	1. मध्य प्रदेश – फक्त हिरे उत्पादक राज्य	1. रशिया 2. बोस्तवाना 3. काँगोचे लोकशाही प्रजासत्ताक	-
कोळसा	नॉन-मेटलिक (ऊर्जा)	कोरबा कोलफिल्ड, बिरामपूर - छत्तीसगड झरिया कोलफिल्ड, बोकारो कोलफिल्ड, गिरडीह – (झारखंड) तालचेर फील्ड - (ओरिसा) सिंगरुली कोळसा क्षेत्र (छत्तीसगड) - सर्वात मोठे	1. छत्तीसगड 2. झारखंड 3. ओरिसा	1. चीन 2. भारत 3. यूएसए	1. झारखंड 2. ओरिसा 3. छत्तीसगड
पेट्रोलियम	नॉन-मेटलिक (ऊर्जा)	लुनेज, अंकलेश्वर, कलोल-गुजरात मुंबई उच्च-महाराष्ट्र - सर्वात मोठे तेल क्षेत्र डिगबोई-आसाम-भारतात दाखल केलेले सर्वात जुने तेल	1. महाराष्ट्र 2. गुजरात	1. यूएसए 2. सौदी अरेबिया 3. रशिया	1. गुजरात 2. महाराष्ट्र
युरेनियम	अणु	जादुगुडा खाण (झारखंड) तुम्मालापल्ले खाण (आंध्र प्रदेश) – सर्वात मोठी खाण डोमियासिएट माइन (मेघालय)	1. आंध्र प्रदेश 2. झारखंड 3. कर्नाटक	1. कझाकस्तान 2. कॅनडा 3. ऑस्ट्रेलिया	1. झारखंड 2. आंध्र प्रदेश 3. कर्नाटक
थोरियम	अणु		1. केरळ 2. झारखंड 3. बिहार	1. ऑस्ट्रेलिया 2. यूएसए 3. तुर्की	1. आंध्र प्रदेश 2. तामिळनाडू 3. केरळ